

A TITOKZATOS IDEGEN

Ó, te áldott egyszerűség, megölt igény, gondtalan nyomorúság, mely nem fájsz és gazdagabb vagy minden gazdagságnál, drágább minden csillogásnál, mit valaha is az ember a földön ismert! Borulj rám megbékítő nagy nyugalommal, hogy bölcsességed intelmei alatt megismerjem a világ hiúságát. Tudni akarok magamról, a vágyak rejtett utairól bennem, melyeken alattomos méregkeverők settenkednek világszép álmaim körül. Meg akarom őket és magamat is ismerni, jóban és rosszban, boldog- és boldogtalanságban, könnyeimben és kacagásomban, szelídségemben és haragomban, sikeremben és sikertelenségemben, hogy megeddzem magam a csábítások ellen. Segítetek ebben, műzsák, hogy felismerjem önvalójában az embert!

Ezekbe a gondolatokba mélyedve hasítottam az éjszakát a sétaerdő felé, hogy annak valamelyik padján átengedjem magamat emlékeimnek, melyek csendes társalgásba kezdtek velem. Apámról folyt bennem a szó, aki jó néhány éve már, hogy meghalt, február huszonnyolcadikán. Felettem a fák koronáin északi szelek pengtek, viaskodtak, civódtak egymással, mintha táncoló lelkek lennének, egymásra talált utolsó sóhajok, melyek körforgásaikat járják beteges glóbuszunk, a Földünk körül.

»Hol vagy, apám? — tört ki belőlem egy sóhajba melengetett gondolat. — Látod-e fiadat itt a télvégi éjszakában egyedül ülni a padon, a sétaerdő sötétjében magába roskadva, holtfáradtan a felismeréstől? Hidd el, apám, hogy irigye lettem az együgyűségnek, a tudatlanságnak, a szürkeségnek, a magárahagyatottságnak, a végső fokoknak, amelyek a lázak lila tűzébe viszik az embert, ahol a kínok is kábult gyönyörre válnak.

Gondoltál te arra, te, a meggyalázott béres, a kisajtott munkás, amikor kaszádat a mezők virágos rendjébe vágta, hogy fiad, kit nemzettél, énekes lesz e tájnak, pacsirtanyelvű, pipacsszívű énekes, akit egyszer keblén éget el a nyár forró szerelme? Már érzem közelegni felém és látom, amint meleg karjait kitarja, míg napszeméből bátorító jóságot sugároz felém. Visszavesz engem is az, ami téged is küldött, a mező. Hidd el, apám, balkezes alkotások voltunk mind a ketten. Nem tudtunk mást, csak álmodozni és könyörögni, akár tollra vagy kaszanyélre dőlve...«

— Igen — mondja valaki csöndesen mögöttem a padon, mintha a hang szellősóhajtás lenne. — A bosszút megölte bennetek a jóság, a tettet meg az álmodozás. Azt hittétek, hogy térden állva nagyobbak lesztek, hogy a szelídségekkel megoldaszjátok a köveket is. Nem, barátocskám.

— Ki vagy? — rettenek fel ültömből és belekutatok mögöttem a sötétbe. Sehol senkit nem látok körülöttem, csak az árnyak inganak ide-oda suhanva, mintha az elhalt fák lelkei kergetőznének a törzsek körül. Az idő éjfél körül lehet, mert amott a keleti égen elindult már a holdnap. Visszaülök a padra, és minden ízemben remegve figyelem, hogy megszólal-e ismét az a hang, amely az előbb olyan kivehetően szólott hozzám.

— Te csalódtál az emberekben, ugye? — súgja megint a fülemből valaki.

— Az istenért, hát ki vagy? — ugrok föl ismét és öngyújtóm világánál körülvizsgálom a padot.

— Nem fontos — mondja megint —, hogy élő vagyok-e vagy holt, benned vagyok-e, vagy kívüled, az most mellékes. Ne kérdezz, hanem hallgass. Ha tudni akarsz és megismerni, akkor hallgass, nyisd ki a füledet és ülj le ismét a padra. Ha éppen mindenáron tudni akarsz, hogy ki vagyok, majd odébb megmondok neked... Manapság rop-pant sokat beszéltek a világűr békés célú fölhasználásáról. Kozmikus porokat akartok lehozni a földre, hogy laboratóriumokban felfedjétek az élet keletkezését, amely majd hozzásegít benneteket az élet meghosszabbításához, talán az örökléthez is. Lehet, hogy a természetes halált visszaszorítjátok az űrből vett anyagok és tapasztalatok segítségével, de azt a másikat, amely bennetek van, és a gyűlölet köntösében járkal, azt soha. Az pusztítóbb minden természetesnél. Az nem kaszával, hanem tűzzel, késsel, kötéllel, fegyverrel, husággal, atommal arat. Ezt a halált kellene először is megölnötök magatokban, hogy könnyebben elüldözzétek amazit. Mi sem bizonyítja jobban az ember telhetetlenségét, világgyűlöletét, mint az, amikor az űr békés célú fölhasználásáról beszél vagy írkal. Eleve már a szándékában van a rossz és a bizalmatlanság. Kapott egy világűrt esze és technikája révén, akkora teret, hogy azt sohasem járhatja be, se nem szülheti tele, még akkor se, ha minden anya annyi magzatot hoz a világra, mint ahány molekulája van a Földnek, és mégis ennek a nagy tulajdonnak a tudatában hajlamai vannak arra, hogy onnan fentről kiüsse tengelyéből a parányi kis hangyafészket: a Földet. Hát mit akarsz te ezzel az emberrel? Szereti az egymás mellett élést, társadalmi rendszereket alkot, de azon nyomban elveti benne a halálának magvát is. Mert az a társadalom, amelynek tagjai folyton gyanakszanak egymásra, az nem hosszú életű. Ritka eset az, mint kakasnál a bélcsavarodás, hogy az a társadalom, melyeket nem a szeretet, hanem a félelem tart össze, hosszú életű legyen.

— Jaj, ne tovább! — szólók a hangnak és ismét fölállok a padról.

— Várj! Ez még semmi. De hamar meguntad? Talán fején találtam a szöveget? Nem szégyenlitek-e, hogy magatok mellé rendőrt állítatok, hogy tanítson benneteket a rendre, mert még az utcán sem tudtok saját életetek érdekében szabályosan menni? Hát nem olyan ez, mintha az ökör fogadna maga mellé bérest, hogy tanítsa meg szántás közben a barázdában menni, vagy mondjuk a tehén azért táplálja a pásztort, amiért az az orrára vág, ha beleharap egy-egy tejelőbb, de tiltottabb falatba? Hát van ennél nagyobb szégyen rátok nézve? De hiszed-e, hogy kell nektek a rendőr? Igen is kell! Hiszen ma már ad-

dig jutottatok technikátok révén, hogy fejeitek alatt a párnátok, asztalaitokon a kenyeretek, góréban a kukoricátok, ereszaljakokban a főlfűzött paprikátok — mind robbanószerül szolgál. Szorgalmasak vagytok a gyilkolásban és úgy tesztek, mintha a halálon is túlra gyűjtenétek. Folyton csak ítélgettek egymást, életre-halálra, nem tudva azt, hogy nehezebb egy embert megérteni, mint elítélni. Ne ítélje pedig meg a sár a sarat és főleg ne fenyegetse az aranyat azzal, hogy elemészti, mert nehéz megtalálni Quasimodóban az egyenes hátat, Rücskös Katin a síma arcbőrt és Lucreziában az angyali erkölcsöt...

— Ne tovább, édes barátom, titokzatos idegenem. Mára már elég. Szavaid éle fölszántja agyam és beleveti önszégnyem magvát. Jobb szeretnék inkább megsemmisülni, mint tovább hallani gyarlóságaimat. Inkább száguldanék a molekulák világában, láthatatlanul, mint a szél, hogy ne kelljen mit szégyellenem. Szeretnék fölvergődni az északi fények tündöklő birodalmába, hullámsani Szibéria hókristályai között és mindig menni, ölen ringatva az elpusztíthatatlan mindenségnek, de nem mint ember, hanem mint a büntelen, láthatatlan parány. Csak menni, menni e csodás tereken át, amelyről a halál is csak azért indul, hogy útjukra indítsa a régít. Szeretnék ringani a tenger habjaként, vagy a moszatok ismeretlen világában lenni és a hidrogén atomjai mellett úgy menni el, mint a nagyvárosok békés tarka tömegei között, félelem és rettegés nélkül.

— Igen, félsz a haláltól, barátom, a legnagyobbtól, a leghatalmasabbtól, az aikura nem hajlótól, az örök egyenességtől. Pedig ne félj. Ő a legjobb barátod, akiben benne voltál, mielőtt lettél, és most ő van benned, amíg el nem unod játékaidat, hogy visszatérj bele. Tőle ne félj, mert az úr nyugalmát teríti rád, ha meghalsz, és a felfoghatatlanság birodalmát teszi otthonoddá. Tőlem félj inkább, ki piruló lelkiismereted vagyok, önszégnyed, ki azért jöttem hozzád, hogy magadra ismerj.

— Apám! De szép volt ez a találkozás veled, itt a télvégi erdőn, ahová kijöttem elmélni rólad. Talán te voltál bennem az a hang, az a bölcsesség, amely szárnyat vont afám. Repülj, lelkem, téged már nem fognak be ócska látszatok, pislogó hírverések, langyos örömök, te több vagy már a legfényesebb névnel, mely csak pusztá tény és nem érzi fenségét az útnak! Eredj, feküdj hullámaira a bölcsességnek, melyek ringatva visznek hátukon a szédítő megismerések felé!